

Практична цінність дослідження полягає у можливості імплементації розроблених методичних підходів не лише в межах танкових військ та військ РХБ захисту, а й у системі багаторівневої підготовки інших родів військ Збройних Сил України.

Дворецький Віталій Петрович

доцент кафедри тактики

кандидат психологічних наук, полковник

Національна академія Національної гвардії України

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯННЯ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Згідно з положеннями керівних документів, в яких визначено загальні положення щодо ведення загальновійськового бою, основними силами і засобами для його ведення є механізовані підрозділи, які виконують бойові завдання шляхом зближення з противником та знищення його вогнем зі штатного озброєння, захоплення та утримання важливих районів (рубежів).

Згідно з вимогами керівних документів з бойової підготовки військовослужбовці механізованих підрозділів повинні вміти швидко пересуватися, долати перешкоди, знищувати противника вогнем зі штатної зброї, використовувати та обладнувати укриття для захисту від вогню противника, взаємодіяти з іншими військовослужбовцями.

Отже, військовослужбовці механізованих підрозділів, які безпосередньо ведуть загальновійськовий бій, повинні мати високий рівень розвитку індивідуальних бойових навичок, який потрібно оцінювати й контролювати як в процесі бойової підготовки, так і під час виконання бойових завдань.

Проблема полягає в тому, що професійних стандартів, в яких достеменно визначено показники сформованості індивідуальних бойових навичок стрільців, кулеметників, снайперів, гранатометників та інших фахівців відповідних військово-облікових спеціальностей не існує, внаслідок чого об'єктивно оцінити рівень їх здатності до виконання бойових завдань неможливо.

Згідно з сучасними методиками бойової підготовки в навчальному процесі військовослужбовців активно застосовуються тренажери, які надають можливість оцінювати успішність навчання.

Водночас, такий підхід до побудови й оцінювання ефективності навчання все-таки не можна вважати об'єктивним, оскільки він ґрунтується на врахуванні кількісних показників стрільби, а рівень розвитку сенсомоторного поля індивіда залишається поза увагою як інструкторів, так і тих, хто навчаються. Адже бойова діяльність передбачає виконання великої кількості рухів, які істотно різняться між собою, опанування якими полягає у набутті нового перцептивного досвіду, заснованого на суб'єктивному відображенні тими, хто навчаються просторових,

кількісних та якісних параметрів рухів, побудові цілісної програми рухових дій (діяльності) та формуванні ставлення до результату дій (діяльності).

Отже, контроль індивідуального рівня сформованості індивідуальних бойових навичок можливий лише за допомогою системи оцінювання, що функціонує на основі якісного та інформативного зворотного зв'язку, яка надає можливість не тільки інструктору, а й тому, хто навчається контролювати свої дії, виявляти помилки, відстежувати динаміку індивідуального розвитку.

Необхідно зазначити, що ефективність опанування новими видами рухових дій (діяльності) залежить не тільки від індивідуального рухового досвіду, але й від психологічних та психофізіологічних характеристик того, хто навчається. Отже, важливими засобами контролю та аналізу динаміки індивідуального розвитку є самоспостереження та самооцінювання, що ґрунтуються на аналізі власних дій та відчуттів під час виконання дій (діяльності), а важливим рушійним психологічним механізмом саморегуляції поведінки та спонукання до її змін є рефлексія, що полягає у критичному аналізі індивідом своїх думок, почуттів, емоцій та поведінки в цілому після виконання певних дій (діяльності) й надає можливість більш адекватно оцінити вплив як зовнішніх обставин, так і власних ресурсів на її результат. Зокрема, це сприяє формуванню адекватної самооцінки тими, хто навчаються результатів власної діяльності (навчання) й підвищенню відповідальності за них.

Таким чином, для об'єктивного оцінювання ефективності формування індивідуальних бойових навичок в того, хто навчається варто оцінювати не лише результати його діяльності, але, насамперед, його здатність адекватно оцінювати наявну ситуацію, вміння адаптуватися до умов діяльності, правильно визначати завдання та зміст рухових дій, налаштовуватись на їх виконання, швидко коригувати свої дії, оцінювати відповідність результату запланованому завданню, визначати причини допущених помилок та способи їх усунення.

Отже, по-перше, у того, хто навчається необхідно сформувати адекватне ставлення як до наявної ситуації (завдання), так і до професійної діяльності загалом, навички рефлексії та адекватного самооцінювання, що забезпечуватиме цілісність, стійкість і послідовність його поведінки, спонукатиме до діяльності, перетворить навчальний процес на особистісно значущий, підвисить рівень відповідальності за індивідуальний результат.

По-друге, необхідно створити засоби контролю успішності опанування діями солдата в бою, що нададуть можливість фіксувати, аналізувати та відстежувати як просторово-часові характеристики різних видів рухів (дій), так і динаміку результатів діяльності того, хто навчається в процесі бойової підготовки або під час виконання бойових завдань.

По-третє, кожне навчальне або бойове завдання повинно завершуватись проведенням аналізу дій з метою виявлення помилок, допущених під час його виконання, виправлення недоліків і шляхів вирішення проблемних питань.

По-четверте, успішність виконання службово-бойових завдань військовими підрозділами залежить від їхньої згуртованості та налагодження в них взаємодії,

оскільки кожен військовослужбовець виконує бойове завдання в інтересах та в складі підрозділу (групи), тому його діяльність буде ефективною за участі всіх військовослужбовців підрозділу. Отже, важливим критерієм оцінювання бойової підготовки військовослужбовців повинно стати визначення рівня сформованості в них навичок взаємодії всередині підрозділу (групи).

Отже, перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробленні комплексних показників оцінювання рівня бойової підготовки військовослужбовця, які враховують зазначені вище критерії.

Дзеверін Ігор Григорійович

*провідний науковий співробітник Наукового центру Повітряних Сил
кандидат військових наук, старший науковий співробітник*

Харківський національний університету Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Болюбаш Олексій Олексійович

*провідний науковий співробітник Наукового центру Повітряних Сил
кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, підполковник
Харківський національний університету Повітряних Сил ім. І. Кожедуба*

Кривчун Валерій Іванович

*старший науковий співробітник Наукового центру Повітряних Сил
підполковник*

Харківський національний університету Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Дзеверін Тетяна Юріївна

*науковий співробітник Наукового центру Повітряних Сил
Харківський національний університету Повітряних Сил ім. І. Кожедуба*

МЕТОДИКА ВИЯВЛЕННЯ ТА УСУНЕННЯ КРИТИЧНИХ ВУЗЛІВ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЗАГРОЗ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

Вступ. Актуальність дослідження визначається тим, що безпілотні літальні апарати (далі – БпЛА) стали сучасним чинником, який впливає на весь службово-бойовий цикл підрозділу: спостереження, розпізнавання, передавання інформації, прийняття рішення, організацію реагування, ресурсне забезпечення та відновлення готовності після виконання завдання. Для підрозділів Національної гвардії України (далі – НГУ) ця проблема має особливе значення, оскільки НГУ є військовим формуванням з правоохоронними функціями та виконує завдання із захисту людини, суспільства і держави, охорони громадської безпеки і порядку, а також взаємодіє з іншими складовими сектору безпеки і оборони.

Горизонт до 2030 року у дослідженні використовується як межа розвитку спроможностей і технологічного середовища. Його доцільність пояснюється тим, що європейські документи щодо оборонної готовності до 2030 року визначають

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**